

Branżowe komentarze i rekomendacje dotyczące gospodarczych zagrożeń związanych z wojną na Ukrainie

Rosyjska agresja na Ukrainę i jej konsekwencje, mają określone skutki gospodarcze odczuwalne również przez polskie podmioty. Mając na uwadze fakt, że dalszy rozwój sytuacji jest trudny do przewidzenia, a pewne trudności występują już w chwili obecnej, ZPP zebrał od zrzeszonych organizacji branżowych i firm uwagi, oceny ryzyka i rekomendacje związane z obecną sytuacją. Materiał, w podziale na sektory, przedstawiamy poniżej i przedstawiamy do rozważenia organom administracji publicznej w kontekście podejmowanych działań legislacyjnych i organizacyjnych.

1. Branża transportowa

Pilna nowelizacja przepisów regulujących zatrudnienie obcokrajowców.

Dużym zagrożeniem dla firm jest brak kierowców samochodów ciężarowych. Dotychczas kierowcy ukraińscy stanowili dużą i rosnącą grupę kierowców zatrudnianych przez polskich przewoźników. Od naszych przewoźników otrzymujemy już sygnały, że:

- kierowcy przebywający na urlopie nie wracają do pracy do Polski
- kierowcy, którzy mają rodziny w strefie zagrożenia chcą wracać do rodzin,
- kierowcy, którzy są powołani do służby wojskowej, również wracają na Ukrainę.

Może to powodować zarówno problemy z dostępnością usług transportowych, jak i skutkować dalszym wzrostem cen transportu (przewoźnicy już podnoszą ceny usług w związku z rosnącymi gwałtownie cenami paliwa i wydłużonym czasem obsługi na stacjach benzynowych).

Uchwalona ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy dała możliwość zatrudniania uchodźców i zalegalizowała ich pobyt. Problemy mogą pojawiać się jednak w transporcie międzynarodowym. Często podczas kontroli kierowca musi okazać paszport, w którym widnieje wiza i pozwolenie na pracę. W obecnej sytuacji należałoby umożliwić łatwe pozyskanie dokumentów umożliwiających wykonywanie pracy transgranicznej, tak aby kierowca zatrudniony w Polsce mógł bez problemu podróżować do innych krajów UE i poza nią np. do Wielkiej Brytanii.

2. Branża wynajmu pojazdów.

Obecnie w naszym kraju przebywa liczna grupa obywateli Stanów Zjednoczonych zaangażowanych w pomoc uchodźcom. Zwiększa się również obecność wojsk naszego amerykańskiego sojusznika w związku z ochroną wschodnich granic NATO. W wielu przypadkach osoby te chcą skorzystać z możliwości wynajęcia samochodu na potrzeby swoich

działań z wypożyczalni aut. Niestety zazwyczaj nie posiadają oni prawa jazdy międzynarodowego, które jest wymagane w Polsce w przypadku obywateli USA (prawo jazdy amerykańskie nie jest honorowane). W takich przypadkach wypożyczalnie zgodnie z prawem nie mogą wynajmować samochodów osobom bez uprawnień.

W związku z powyższym, aby ułatwić funkcjonowanie obywateli Stanów Zjednoczonych na terenie Polski pożądanym jest pilne uznanie prawa jazdy uzyskanego w USA na terenie naszego kraju i traktowania go na równi z tym uzyskanym w Unii Europejskiej.

3. Branża apteczna.

1) Umożliwienie dostępu do rynku pracy farmaceutom i technikom farmacji.

W ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa umożliwiono dostęp do polskiego rynku pracy lekarzom, stomatologom oraz pielęgniarkom. Z uwagi na istniejące zapotrzebowanie na pracowników w branży farmaceutycznej wnosimy o przyznanie tymczasowego prawa wykonywania zawodu farmaceutom i technikom farmacji na takich samych zasadach.

2) Umożliwienie sprzedaży wysyłkowej leków na receptę.

Obecnie apteki mogą prowadzić jedynie sprzedaż wysyłkową i dowóz leków, ale tylko tych, które są dostępne bez recepty oraz jedynie w zakresie aptek internetowych. Najważniejsze leki z przepisu lekarza (Rx) pacjent musi zrealizować stacjonarnie w aptece. Wprowadzenie możliwości dowozu leków Rx, a także dowozu innych produktów objętych refundacją (np. pieluchomajtki, z których transportem miewają problemy osoby w podeszłym wieku), jest korzystne z punktu widzenia pacjentów – w szczególności tych, którzy najbardziej potrzebujących (np. osoby starsze, niepełnosprawne). Co istotne, to pracownik apteki mógłby zagwarantować odpowiedni proces i temperaturę dostawy, co jest istotne w przypadku niektórych preparatów.

3) Zmiany w ustawie Prawo Farmaceutyczne w zakresie reklamy aptek i punktów aptecznych.

Przepisy zdefiniowane w Ustawie Prawo Farmaceutyczne dotyczące zakazu reklamy aptek znacznie utrudniają możliwość informowania pacjentów o świadczonych usługach. Farmaceuci muszą mierzyć się z różną wykładnią prawa i różnymi interpretacjami przez organy inspekcji farmaceutycznej. Wspomniane przepisy funkcjonują bez zmian od 10 lat i nie są dostosowane do aktualnej sytuacji zarówno na rynku aptecznym jak i w całym kraju. W wybranych aptekach zostały wprowadzone nowe usługi, m.in. szczepienia ochronne i testy diagnostyczne. Co więcej, planowane są wdrożenia kolejnych usług np. przeglądu lekowego. Dla przykładu - z powodu zakazu reklamy farmaceuci boją się zamieszczać informację o tym, że w ich aptece można się zaszczepić przeciw COVID-19, przyjmując, że inspekcja farmaceutyczna uzna to za zakazaną reklamę. Również w obliczu wojny na Ukrainie i napływu uchodźców zza wschodniej granicy Polski umieszczenie w witrynie apteki informacji w języku ukraińskim lub niesienie pomocy potrzebującym również może zostać potraktowane jako „zachęta” do odwiedzenia wskazanej apteki, a jej właściciela i kierownika mogą spotkać negatywne konsekwencje ze strony inspekcji farmaceutycznej. Najbardziej problematyczna nie jest sama treść przepisów prawa, ale jego interpretacja. Konieczne jest doprowadzenie do zrjonalizowania i ujednoczenia zakazu reklamy aptek, aby przedsiębiorca wiedział, jak ma poruszać się na rynku oraz aby nie blokowano jego propacjenckich inicjatyw. Szczególnie w stanie nadzwyczajnym, wojny lub klęski żywiołowej niezwykle istotne jest odpowiednie informowanie pacjenta o usługach z jakich można skorzystać w danej placówce, a w obecnych realiach pacjent jest pozbawiony takiej możliwości.

4) Przyspieszenie postępowań administracyjnych w inspekcji farmaceutycznej, które uniemożliwiają otwarcie aptek.

Obecnie ponad 200 aptek jest zamkniętych dla pacjentów z powodu zawieszenia działalności. W wielu przypadkach przyczyną przedłużającego się zawieszenia jest

postępowanie administracyjne prowadzone przez inspekcję farmaceutyczną, przez co dana placówka nie może świadczyć usług, a na jej stanie znajdują się leki, które nie mogą być wydawane pacjentom. W przypadkach, gdy postępowanie administracyjne nie dotyczy spraw, w których apteka zagrażała zdrowiu bądź życiu pacjentów powinny być ustalone konkretne ramy czasowe, w których zostaje wydana ostateczna decyzja administracyjna, która finalnie umożliwi otwarcie apteki dla pacjentów. Aktualnie znane są przypadki, gdy postępowania administracyjne np. w przedmiocie przeniesienia zezwolenia na prowadzenie apteki trwają nawet kilkanaście lub kilkadziesiąt miesięcy, a zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego powinny trwać maksymalnie 2 miesiące. Wpływa to na ograniczenie dostępu do leków, ogromne koszty dla przedsiębiorców i straty dla Skarbu Państwa. W przypadku możliwości kryzysu bądź konfliktu zbrojnego jak największa liczba placówek powinna być uruchomiona i działania inspekcji farmaceutycznej nie powinny utrudniać i wpływać na przedłużające zamknięcia się aptek, które mogą nieść pomoc pacjentom.

5) Rozwój systemów teleinformatycznych i oficjalnych aplikacji umożliwiających potwierdzenie dostępności produktu w aptece.

Obecnie aby potwierdzić, że dany produkt leczniczy jest dostępny w konkretnej placówce trzeba skontaktować się bezpośrednio z apteką – osobiście lub telefonicznie albo skorzystać z komercyjnych aplikacji. Komercyjne aplikacje obejmują jedynie wybrane placówki, które na zasadzie płatnej współpracy zdecydowały się uwidocznić swoje stany. W ostatnich latach polski rynek apteczny boryka się z problemem braków towarowych i częstą sytuacją jest fakt, że wybrane, szczególnie deficytowe produkty są dostępne w niewielu aptekach. Wprowadzenie centralnego systemu, który będzie mógł wskazać aptekę dogodną dla pacjenta, gdzie znajdują się wszystkie potrzebne lekarstwa byłoby niezwykle pożytecznym narzędziem.

4. Branża producentów leków.

W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej lub stanu nadzwyczajnego, aby zapewnić ciągłość produkcji leków należy zagwarantować:

- możliwość przemieszczania się pracowników krajowego przemysłu farmaceutycznego do pracy;
- pozostawienie na swoich stanowiskach pracy lekarzy, farmaceutów zatrudnionych w krajowym przemyśle farmaceutycznym, wypełniających obowiązki obowiązującego prawa w tym m. in. zgodnie z prawem farmaceutycznym, tak aby nie zostali skierowani przez administrację rządową do innych zadań;
- powstrzymanie się od rekrutowania pracowników zakładów farmaceutycznych w przypadku mobilizowania struktur wojskowych;
- maksymalne zabezpieczenie łańcuchów dostaw na poziomie krajowym, unijnym, poza Unijnym i kontynentalnym;
- w przypadku przywrócenia wewnętrznych granic w ramach Unii Europejskiej utworzenie tzw. „korytarzy medycznych” dla transportu leków, substancji czynnych, materiałów koniecznych do ich wytwarzania;
- utrzymanie możliwości poruszania się pracowników w obrębie UE, jak i poza nią;
- wstrzymanie wszelkich prac legislacyjnych pogarszających sytuację krajowego przemysłu farmaceutycznego jak np. zmiana ustawy refundacyjnej i ew. wprowadzenie tzw. korytarzy cenowych;
- umożliwienie pracy zdalnej Osobom Odpowiedzialnym, Osobom Wykwalifikowanym oraz Osobom Kompetentnym;
- aktywne i skuteczne przeciwdziałanie spekulacjom cen materiałów niezbędnych do wytwarzania leków przez instytucje do tego powołane;
- dostęp wytwórcom leków do niezbędnych materiałów przy wytwarzaniu leków;
- uproszczenie procedur i komunikację elektroniczną we wszystkich procedurach regulacyjnych i administracyjnych, w tym składanie wszystkich dokumentów z podpisem certyfikowanym;

- zapewnienie firmom farmaceutycznym możliwości zakupu walut na surowce do produkcji po kursie sprzed wybuchu wojny, co umożliwi zachowanie cen leków na dotychczasowym poziomie;
- ciągłość dostaw gazu i energii do krajowych producentów.

5. Branża gospodarki odpadami

Jedną z kluczowych kwestii dla zapewnienia stałej obsługi zarówno mieszkańców, jak i instytucji w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów (w szczególności odpadów niebezpiecznych) jest zabezpieczenie paliwa dla pojazdów służb zajmujących się tą działalnością. Masowy napływ do Polski uchodźców wymaga także zapewnienia dodatkowych mocy zakładów i instalacji do przetwarzania odpadów. Ze względu na opóźnienia w rozpatrywaniu (z powodu pandemii) stosownych wniosków przedsiębiorców istnieje bardzo poważne zagrożenie bezzasadnego wstrzymania w kraju działalności prawie 50% zakładów i instalacji do przetwarzania odpadów.

6. Branża hotelarska i gastronomiczna.

Nowelizacja przepisów sanitarnych ułatwiająca uruchamianie miejsc noclegowych i gastronomicznych dla uchodźców (branża HoReCa).

7. Branża metalowa.

Produkcja maszyn i urządzeń wyspecjalizowanych – branża metalowa

- Spotkania/Misje gospodarcze na poziomie Rządu w krajach, które mogą wesprzeć dostawy stali (Mołdawia, Chiny, Indie). Potrzebne są pilne umowy o dostawach.
- Wspólne działania z UE w zakresie transportu morskiego w celu określenia priorytetów dla UE w zgodzie z regułami WTO.

8. Branża badawczo-rozwojowa (B+R).

Badania laboratoryjne (badania, analizy i pomiary fizyko-chemiczne, mikrobiologiczne)

Rekomendacje	Uzasadnienie	Obowiązujące regulacje prawne
Akredytacja, pozwolenia, upoważnienia, inne obowiązujące regulacje prawne		
Przedłużenie obowiązywania akredytacji, bez konieczności przeprowadzania okresowej oceny	<p>Polskie Centrum Akredytacji jest krajową jednostką akredytującą upoważnioną do akredytacji jednostek oceniających zgodność na podstawie ustawy.</p> <p>Brak przeprowadzonej oceny przez PCA jest jednoznaczne z utratą akredytacji dla wykonywania badań/pobierania próbek.</p> <p>Obszary, w których wymagane jest stosowanie metod akredytowanych są uregulowane prawnie. W przypadku wystąpienia utrudnień związanych z działaniem PCA, stosowna wydaje się prawna możliwość wydłużenia obowiązywania już przyznanych uprawnień.</p>	<p>Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (t. j. Dz.U. 2022; poz. 5)</p> <p>Procedury/ Polityki Polskiego Centrum Akredytacji</p> <p>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz.U. 2021, nr poz. 1973).</p>

<p>Zmniejszenie częstotliwości wykonywania badań środowiska pracy oraz emisji/immisji zanieczyszczeń</p>	<p>Częstotliwość wykonywania badań jest uregulowana prawnie, w przypadku ograniczenia możliwości wykonywania badań i pomiarów w obszarze środowiska pracy oraz emisji przez laboratoria, zasadne jest czasowe zmniejszenie częstotliwości ich wykonywania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2021 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz.U.2021 poz. 1710); ➤ Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2020 poz. 2279) ➤ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U.2011 nr 33 poz. 166).
<p>Przedłużenie obowiązywania innych posiadanych przez</p>	<p>W przypadku wystąpienia utrudnień związanych z działaniem administracji</p>	

podmioty gospodarcze pozwoleń (np. pozwoleń wodnoprawnych), upoważnień (np. wydane przez Sanepid)	publicznej, stosowna wydaje się prawna możliwość wydłużenia obowiązywania już przyznanych uprawnień.	
Ciągłość świadczenia kluczowych usług		
Zapewnienie dostępu do odczynników chemicznych i materiałów eksploatacyjnych dla kluczowych podmiotów gospodarczych	Brak dostępu do odczynników chemicznych, i materiałów eksploatacyjnych spowoduje utrata zdolności świadczenia usług dla: <ul style="list-style-type: none"> ➤ podmiotów ciągu technologicznego; ➤ administracji samorządowej, ludności w obszarze badania wody do spożycia i żywności. 	
Uproszczenie procedur celnych dla zakupu odczynników i materiałów eksploatacyjnych poza obszarem UE	W przypadku konieczności realizacji dostaw niezbędnych środków produkcji spoza Unii Europejskiej, wskazane wydaje się uproszczenie procedur celnych, bądź nawet obniżenie wysokości opłat celnych i ceł.	
Ochrona środowiska		
Zapewnienie odbioru odpadów niebezpiecznych	W przypadku konfliktu zbrojnego - mając na uwadze możliwość zaprzestania świadczenia usług w tym obszarze przez podmioty posiadające stosowne upoważnienia, przejęcie świadczenia usług związanych z unieszkodliwianiem odpadów niebezpiecznych, w tym weterynaryjnych przez gminy.	Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. 2021, poz. 779)
Bezpieczeństwo energetyczne		

Zapewnianie dostępu do energii elektrycznej dla kluczowych podmiotów gospodarczych	W przypadku konfliktu zbrojnego – uprzywilejowanie odbiorców energii będących podmiotami kluczowymi dla gospodarki w celu zachowania ciągłości produkcji.	
Finanse i podatki		
Uproszczenie oraz wydłużenie terminów rozliczania podatków od osób prawnych (CIT, VAT) Wydłużenie terminu składania sprawozdań.	W przypadku konfliktu zbrojnego problemy komunikacyjne z administracją publiczną będą miały wpływ na możliwość terminowego rozliczania podatków.	Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1800).

9. Branża sportowa:

- Ograniczenie do minimum zestawu działań i procedur;
- Systematyczne monitorowanie przebiegu działań w Polsce i na Ukrainie (wsparcie służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne, współpraca administracji, przedsiębiorców, grup kapitałowych etc. wsparcie pionów bezpieczeństwa);
- Sprawna komunikacja (w tym kryzysowa), określenie listy priorytetów komunikacyjnych;
- Wyznaczenie alternatywnych miejsc do prowadzenia najważniejszych działań/spotkań/przedsięwzięć o charakterze sportowym;
- Ustalenie koordynatora sztabu antykryzysowego oraz zakresy odpowiedzialności dla poszczególnych osób;
- Stworzenie backupu zasobów informatycznych;
- Przypominanie okresowe pracownikom procedur związanych z bezpieczeństwem w miejscu pracy, tj. wyjścia ewakuacyjne, miejsca zbiórki, apteczki pierwszej pomocy itp.

10. Hutnictwo szkła, przemysł opakowań szklanych

Ryzyka związane z ograniczeniem dostaw gazu dla przemysłu opakowań szklanych.

Konieczne jest zapewnienie ciągłych (nieprzerwanych) dostaw gazu dla przemysłu opakowań szklanych. Potencjalne przerwanie dostaw, nawet krótkotrwałe może powodować nieodwracalne szkody i zagraża bezpieczeństwu.

I. Potencjalne skutki odcięcia zasilania zakładów branży gazem ziemnym

- 1) Z uwagi na bardzo wysokie temperatury (ok.1500 st. C) nagłe przerwanie pracy pieców szklarskich na skutek ograniczeń dostaw gazu rodzi bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników, a także grozi zniszczeniem obiektów technologicznych wykorzystywanych w procesie produkcji szkła.
- 2) W Polsce pracuje ponad 40 dużych i wiele mniejszych pieców szklarskich. W największych z nich znajduje się ok. 400 ton płynnego szkła.
- 3) Odcięcie zasilania gazem ziemnym pieca szklarskiego oznacza:
 - zestalenie płynnego szkła w piecu;
 - nieodwracalne zniszczenie całego pieca – najważniejszej części huty szkła pracującej nieprzerwanie z reguły przez okres 15 - 20 lat.
- 4) Ze względu na specyfikę procesu produkcyjnego i wymuszoną przez nią konstrukcję pieców nie istnieje możliwość ich opróżnienia z płynnego szkła w krótkim czasie (np. kilku godzin).
- 5) Spust szkła z pieca trwa kilka dni, poprzedzony jest wielodniowymi przygotowaniem i budową dedykowanej instalacji.
- 6) Mając na uwadze potencjalną skalę zjawiska (ilość instalacji, dostępność materiałów ceramicznych – ogniotrwałych z których zbudowane są piece szklarskie oraz dostępność firm specjalistycznych) czas na odbudowę instalacji należy liczyć w latach

(przyjmując bardzo optymistyczne założenie, że w takich uwarunkowaniach właściciele w ogóle zdecydują się na ponowne inwestycje).

II. Potencjalne skutki dla gospodarki

- 1) W przypadku zniszczenia większości instalacji polskich hut szkła skutki te dotknęłyby potencjalnie nie tylko około 20 zakładów – hut szkła, ale również spowodowałyby zwolnienie kilkunastu tysięcy zatrudnianych pracowników oraz bankructwo właścicieli hut szkła.
- 2) Powiązane z tym szkody objęłyby wielomiesięczne zatrzymanie lub znaczące ograniczenie produkcji branży spożywczej i napojowej, które są kluczowe dla funkcjonowania kraju i życia obywateli. Liczba krajowych odbiorców wyrobów ze szkła wynosi od kilkudziesięciu do ponad stu przypadających na jednego producenta szkła.
- 3) Zastąpienie importem produkcji krajowej wyrobów ze szkła kierowanej do innych branż przemysłu należy uznać w praktyce za niemożliwe.
- 4) Zdecydowana większość odbiorców wyrobów szklanych nie jest w stanie magazynować opakowań szklanych do produkcji swoich wyrobów w dużych ilościach – większych niż zapas odpowiadający ich kilkudniowej produkcji.
- 5) Polska jest piątym producentem szkła w Europie. Produkcja prowadzona jest na bardzo dużą skalę – w przypadku szkła opakowaniowego wynosi ok. 1,8 mln ton rocznie, i ok. 8,5 miliarda szt. opakowań szklanych.
- 6) Polskie huty szkła mają także pozytywny wpływ na bilans handlowy. Duża część produktów przemysłu szklarskiego jest sprzedawana na rynkach zagranicznych.
- 7) Hutnictwo szkła dostarcza także produkty dla wielu branż kluczowych dla bilansu handlu zagranicznego (np. producentów alkoholi premium, piwa, przetworów spożywczych).
- 8) Liczba stałych dostawców surowców, opakowań, części zamiennych do maszyn i urządzeń jak i specjalistycznych usług może dochodzić do 50 podmiotów na hutę. Wśród surowców dominują surowce naturalne i chemiczne pochodzenia krajowego.

Zatrzymanie produkcji w hutach szkła oznacza również ograniczenia produkcji i prawdopodobnie zmniejszenie zatrudnienia u tych dostawców.

- 9) Ze względu na zużycie około 700 tys. ton rocznie surowca recyklingowego (stłuczki szklanej) – utrzymywanie pracy hut jest kluczowe nie tylko dla branży recyklingu szkła, ale całego systemu gospodarki odpadami.